

**TÜRKÇE SÖZLÜK'TE YER ALAN EŞ GÖSTERENLİ BAZI
SÖZCÜKLERE İLİŞKİN DÜZELTME ÖNERİLERİ
CORRECTION RECOMMENDATIONS FOR SOME HOMONYMY
WORDS IN THE TURKISH GLOSSARY**

Abdurrahman ÖZKAN*
Abdullah MERT**

Öz

İlk baskısı 1945 yılında yapılan Türkçe Sözlük'te 32.104 sözlük birimi yer alır. 2011 yılında yapılan son baskıda (11. baskı) ise bu sayı 92.292'ye çıkmıştır. Yeni edebî eserlerin taranmaya devam etmesi bu sayının artmasını sağlayacaktır. Türkçe Sözlük'ü yapısal olarak ele alan çalışmaların ortaya konulması Sözlük'te yer alan maddelerin daha doğru değerlendirilmesine imkân verir. Türkçe Sözlük'te farklı köklere ve farklı anlamlara sahip olan bazı sözcükler tek sözlük birimi altında maddelenmiştir. Çalışmamızda bu şekilde farklı anlamlara ve farklı köklere sahip olan eş gösterenli 36 sözcük tespit edilmiştir. Bu sözcüklerin Türkçe Sözlük'te 18 madde altında değerlendirildiği görülmüştür. Bu sözlük birimlerinin Türkçe Sözlük'te ayrı ayrı maddelenmesi hem etimolojik açıdan daha doğru bir sözlüğün meydana getirilmesi hem de Türkçe Sözlük'ün sahip olduğu sözlük birimi sayısının meydana çıkarılması açısından önemlidir.

Anahtar Kelimeler

Eş adlılık, Eş seslilik, Eş gösterenlik, Türkçe Sözlük, Köken Bilgisi

Abstract

The first edition of the Turkish Dictionary, published in 1945, contains 32104 glossary items. In the latest edition published in 2011 (11th edition), this number increased to 92292. Scanning new literary works would increase this number. Studies deal with the Turkish Dictionary structurally allows for a more accurate evaluation of the items in the Dictionary. In the Turkish Dictionary, some words with different roots and different meanings are categorized under a single glossary item. In this study, 36 similar words with different meanings and different roots were identified. These words have been evaluated under 18 items in Turkish Dictionary. It is important to list these glossary items separately in the Turkish Dictionary in terms of creating a more etymologically correct dictionary and revealing the number of glossary items owned by the Turkish Dictionary.

Keywords

Homonymy, Homophony, Turkish Dictionary, Etymology

* Prof. Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı. E-posta: aozkan@erbakan.edu.tr ORCID.ORG/0000-0002-3483-0139

** Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı. E-posta: abdlhmrt@gmail.com ORCID.ORG/0000-0001-6032-3643

GİRİŞ

Türkçe Sözlük'ün 1945 yılında yapılan ilk baskısında 25.574 madde başı, 6.530 madde içi olmak üzere toplam 32.104 söz yer almıştır (TS, S. XVI). Son baskısı (11. baskı) 2011 yılında yapılan Sözlük'te 77.005 madde başı, 15.287 madde içi olmak üzere toplam 92.292 söz bulunmaktadır (TS, S. XXI). İlk baskıyla son baskı arasında Türkçe Sözlük'ün madde sayısı üç kata yakın artış göstermiştir. Bu madde sayısı çeşitli edebî eserlerin taranması sonucunda daha da artacaktır.

Türkçe Sözlük'te yer alan sözlük birimlerinin kökenlerine dair bilgiler sınırlıdır. Yabancı dillerden alıntılanan örnekler dışında köken açıklaması yer almaz. Özellikle Sözlük'ün ağırlığını teşkil eden Türkçe kökenli sözlük birimlerinin köken bilgisine hiç değinilmemiştir. Sözlük'te etimolojik verilerin yer almaması bazı eş gösterenli / eş sesli / eş adlı sözcüklerin birbirine karıştırılmasına, yani bunların tek bir sözlük birimi gibi değerlendirilmesine yol açmıştır. Söz konusu terimleri çeşitli araştırmacılar şu şekilde tanımlamışlardır:

Doğan Aksan (1999, s. 72) eş adlılık terimini “bir dil içinde birbirinden bütün bütün ayrı iki ya da daha çok kavramın ses ya da yazım açısından aynı nitelikteki göstergelerle dile getirilmesi” şeklinde tanımlamıştır. “Eşadlı sözcükler ses ve yazım açısından aynı olmakla birlikte, köken ve anlam yönünden farklıdır. İçecek ya da bitki adı olan çay sözcüğü Çince'den gelen, gezgin, yani birçok dilde bulunan bir sözcüktür. Dere anlamındaki Türkçe kökenli çay sözcüğü ile sesteştir” (Toklu, 2007 s. 96).

Günay Karaağaç (2013, s. 377a-b) eş sesli terimini “sesleri aynı, anlamları farklı dil birimleri, eş sesli dil birimleri”; eş seslilik terimini ise “sesçe aynı, anlamca farklı olan dil birimlerinin ilişkisi” şeklinde tanımlamıştır.

Eş gösterenlilik terimi “genellikle tek veya iki heceli kelimeler arasında gerçekleşen, dilde ses değerleri bakımından aynı; fakat anlamları ve fonksiyonları bakımından farklı olan kelimeler” şeklinde tanımlanmıştır (Atmaca, 2013, s. 119). Atmaca'ya göre eşseslilik, eşadlılık ve eşyazımlılık terimlerini en iyi karşılayan terim eş gösterenliliktir. Bundan dolayı bu terimler eş gösterenlilik teriminin alt başlıkları olarak ele alınmalıdır. Bizim çalışmamızda eş gösterenli / gösterenlilik terimleri tercih edilmiştir.

Yapı bakımından birbirine benzeyen ve eş sesler bulunduran, ancak kaynakları ve anlamları farklı olan sözcükler Türkçe Sözlük'te Romen rakamlarıyla birbirinden ayrılmışlardır: boy (I), boy (II), boy (III); çay (I), çay (II); kalın (I), kalın (II), kalın (III) vb. (TS, XXVI). Türkçe Sözlük'te eş gösterenli sözcükler genellikle bu şekilde bir ayrıma tabi tutulurken bazen bu ayrıma dikkat edilmemiş, söz konusu sözcükler aynı kökenden gelen sözcüklermiş gibi birleştirilmiş ve özellikle türemiş sözlük birimlerinin verilmesinde ayırım yapılmamıştır. Eş gösterenli sözcük özelliği taşıyıp da ayrı madde olarak verilmeyen sözcükler çalışmamızın konusunu oluşturmaktadır. Türkçe Sözlük'ün bu bakış açısıyla ele alınıp incelenmesi eş gösterenlilik arz eden sözcüklerin ayrı maddelere ayrılması Sözlük'e katkı sağlayacaktır.

Çalışmamızda Türkçe Sözlük'te kayıtlı olan 18 sözlük birimi ele alındı. Bu sözlük birimlerin her birinin eş gösterenli oldukları sözcüklerle birbirine karıştırıldığı tespit edildi. Bunların Türkçe Sözlük'te 18 sözlük birimi değil, 36 ayrı sözlük birimi olarak ele alınması gerektiği çeşitli etimolojik ve semantik kanıtlarla ortaya konulmaya çalışıldı.

2. İNCELEME

2.1. anlık:

Anlık sözcüğü Türkçe Sözlük'te "a. 1. ruh b. Duyu ve iradeden ayrı olarak düşünülen bilme yetisi. 2. ruh b. Anlama gücü, usa vurma, yargılama, müdrike, entelekt. 3. sf. Kısa süren, bir an içinde olan, enstantane: Beni hatırlatıyor, benimle olmayı anlık bir duygu hâlinde olsa da istiyor muydu? -T. Buğra." (TS, s. 131a-b) anlamlarıyla yer almaktadır. Bu maddenin 1 ve 2. anlamları an (III) "zihin" (TS, s. 117a) sözcüğüne isimden isim yapan {+lXk} eki getirilerek türetilen anlık sözcüğüne aittir. 3. anlam ise Türkçeye Arapçadan geçen ve Türkçe Sözlük'te an (I) < Ar. ān "zamanın bölünemeyecek kadar kısa olan parçası, lahza, dakika" (TS, s.116b-117a) biçiminde yer alan an sözcüğüne isimden isim yapan {+lXk} eki getirilmesi suretiyle türetilen anlık sözcüğüne aittir. Türkçe Sözlük'te eş gösterenli olarak yer alması gereken anlık maddesi aşağıdaki şekilde düzeltilmelidir:

anlık I a. 1. ruh b. Duyu ve iradeden ayrı olarak düşünülen bilme yetisi. 2. ruh b. Anlama gücü, usa vurma, yargılama, müdrike, entelekt.

anlık II sf. Kısa süren, bir an içinde olan, enstantane: Beni hatırlatıyor, benimle olmayı anlık bir duygu hâlinde olsa da istiyor muydu? -T. Buğra.

2.2. ansız:

Anlık maddesindeki duruma benzer bir durum ansız "sf. 1. hlk. Anlayışsız, akılsız. 2. zf. (a'nsız) Ansızın." (TS, s. 132b) maddesi için de geçerlidir. Ansız maddesinin 1. anlamı an (III) "zihin" (TS, s. 117a) sözcüğüne isimden isim yapan {+sXz} eki getirilmesiyle türetilen ansız sözcüğüne ait iken 2. anlam Türkçeye Arapçadan geçen an (I) "zamanın bölünemeyecek kadar kısa olan parçası, lahza, dakika (TS, s. 116b-117a) sözcüğüne isimden isim yapan {+sXz} eki getirilmesiyle türetilen ansız maddesine ait olmalıdır. 1. anlamın ait olduğu ansız maddesi Eski Türkçede ansız "anlayışsız, bilgisiz, aptal, düşüncesiz" (ED, s. 190b) biçimindedir. Türkçe Sözlük'te eş gösterenli olarak yer alması gereken ansız maddesi aşağıdaki şekilde düzeltilmelidir:

ansız I sf. hlk. Anlayışsız, akılsız.

ansız II zf. (a'nsız) Ansızın.

2.3. bağcı:

Bağcı maddesi Türkçe Sözlük'te "a. 1. Bağ yetiştirip ürününü satan kimse. 2. Bağlayan veya soğuk haddehaneden çıkan metal şerit bobinlere bant yapıştıran kimse." (TS, s. 225a) biçiminde yer alır. Söz konusu anlamlardan birincisi Türkçeye Farsçadan alıntılanan bağ (II) <Far. bāğ " a. 1. Üzüm kütüklerinin dikili bulunduğu toprak parçası. 2. Meyve bahçesi" (TS, s. 224b) sözcüğüne meslek yapan {+CX} ekinin getirilmesiyle türetilmiş olan bağcı maddesine aittir. 2. anlam ise Türkçe ba- "(bir şeyi, bir şeye) bağlamak, tutturmak" (ED, s. 292a-b) fiilinden türeyen bağ "bağ, ip, kemer; birbirine bağlanan veya tutturulan şey, deste, balya vb." (ED, s. 310b-311a) sözcüğüne meslek yapan {+CX} ekinin getirilmesiyle türetilmiş olan bağcı maddesine aittir. Türkçe Sözlük'te Türkçe kökenli bağ (I) (TS, s. 234b) sözcüğü ile Farsçadan alınan bağ (II) (TS, s. 234b-135a) ayrı ayrı maddelenmiştir. Ancak bu sözcüklerden türeyen eş gösterenli bağcı maddelerinin anlamları tek madde altında ele alınmıştır. Bu maddeler Türkçe Sözlük'te aşağıdaki şekilde düzeltilmelidir:

bağcı I a. Bağ yetiştirip ürününü satan kimse.

bağcı II Bağlayan veya soğuk haddehaneden çıkan metal şerit bobinlere bant yapıştıran kimse.

2.4. bük:

Bük sözcüğü Türkçe Sözlük'te "a. 1. Dönemeç. 2. Akarsu kıyılarındaki verimli tarlalar, büklik. 3. Ovada veya dere kıyısında çalı ve diken topluluğu. 4. Böğürtlen." (TS, s. 422b) şeklinde maddelenmiştir. Bu maddenin 1. anlamı Eski Türkçede "köşe, bir evin köşe direği" (ED, s. 324a) anlamında kullanılan bük sözcüğünün bugünkü görünümüne aittir. 2, 3 ve 4. anlamlar ise Eski Türkçede "sık ağaçlık, çalılık" (ED, s. 324a) anlamlarında tanıklanan bük sözcüğünün günümüze yansıyan biçimine aittir. Görüldüğü gibi Eski Türkçe döneminde eş gösterenli iki bük sözcüğü yer almıştır. "dönmek" kavram alanı ile "çalılık vb." bir bitkinin anlamsal ilişkisi güç görülmektedir. Semih Tezcan (Tietze I, s. 826), Tuncer Gülensoy (2007, s. 192b) gibi araştırmacılar da söz konusu bük maddelerinin iki ayrı kökten gelmiş olması gerektiğini değerlendirmişlerdir. Türkçe Sözlük'te bük maddesi aşağıdaki şekilde düzeltilmelidir:

bük I a. Dönemeç.

bük II 1. Akarsu kıyılarındaki verimli tarlalar, büklik. 2. Ovada veya dere kıyısında çalı ve diken topluluğu. 3. Böğürtlen.

2.5. çığ:

Çığ sözcüğü Türkçe Sözlük'te "a. 1. Dağın bir noktasından kopup yuvarlanan ve yuvarlandıkça büyüyen kar kümesi. 2. hlk. Bölme veya paravana." (TS, s. 529a) anlamlarıyla kayıtlıdır. Bu maddenin 2. anlamı Eski Türkçede "achnatherum splendens bitkisi, hasır ve paspas gibi yapı malzemesi olarak kullanılan bitki" (DTS, s. 158a; ED, s. 404b) anlamlarında tanıklanan çığ sözcüğünün günümüze ulaşan çığ biçimine aittir. 1. anlamın ait olduğu çığ sözcüğü için araştırmacıların farklı görüşleri vardır. Tietze (III, s. 203) "dağdan aşağıya kayan toplu kar" anlamında kullanılan çığ sözcüğünün diğer Türk lehçelerinde bulunmadığını belirterek kökeninin belirsiz olduğunu ifade etmiştir. Nişanyan çığ / çıw / çoğ "kalabalık, gürültü" ses yansımali sözcüğünden geliştiğini savunmuştur (2018: 150b). Hasan Eren etimolojik sözlüğünde çığ sözcüğünün "hasır, bölme ve çit" gibi anlamlarına değinmiş "karın kayarak düşmesi" anlamını bu maddeye dâhil etmemiştir (1999, s. 88b-89a). Kamus-ı Türkî'de çığ sözcüğü "1. Dağdan yuvarlanan kar kümesi. 2. Kamış vesairenden yüksek çit. 3. Çadır bölmesi. 4. Yüksek ses, gürültü, yaygara." (2019, s. 210a) şeklinde kayıtlıdır. Türkçe Sözlük'te olduğu gibi burada da eş gösterenli iki sözcük tek maddede ele alınmıştır. Dağdan yuvarlanan kar kümesine çığ adının verilmesi, yuvarlanmaya başlayan kar kümesinin çıkardığı ses ve gürültüyle ilgili olmalıdır. Türkçe Sözlük'te çığ maddesi aşağıdaki şekilde düzeltilmelidir:

çığ I a. Dağın bir noktasından kopup yuvarlanan ve yuvarlandıkça büyüyen kar kümesi.

çığ II hlk. Bölme veya paravana.

2.6. et-:

Et- fiili Türkçe Sözlük'te dokuz anlamla kayıtlıdır: "(nsz) 1. Bir işi yapmak: Şemsi, sıra düştükçe emlak komisyonculuğu ediyordu. -H. Taner. 2. "İyi, kötü"® zarflarıyla birlikte davranmak: İyi ettiniz de geldiniz. 3. (-i) Bulmak, erişmek: Hemşerileri gelir, kemeçe gibi bir çalgıyla sabahı ederlerdi. -R. H. Karay. 4. (-i, -den) Birini bir şeyden yoksun bırakmak. 5. Eşit değer kazanmak: İki iki daha dört eder. 6. Herhangi bir değerde olmak: Kira dâhil olduğu hâlde aylık masrafımız tam beş lira ediyordu. -Ö. Seyfettin. 7. Kötülükte bulunmak: Ah, iki bardak süt sen bana neler ettin? -S. F. Abasıyanık. 8. (-e) Küçük veya büyük abdestini yapmak: Çocuk altına etti. 9. esk. Demek, söylemek: "Emrah eder düştüm dile / Bülbül figan eder güle" - Erzurumlu Emrah" (TS, s. 832a-b). İlk sekiz anlam Eski Türkçe "düzenlemek, tanzim etmek; süslemek, donatmak; meydana getirmek; yapmak" (ED, s. 36b-37b) anlamlarında kullanılan et-fiilin günümüzdeki görünümüne ait anlamlardır. Ancak 9. anlam Eski Türkçede ayıt- (Birini)

konuşturmak; sormak; demek, söylemek" (ED, s. 268b-269a; DTS, s. 32a-b); Eski Anadolu Türkçesinde ayıt-, ayt-, eyit-, eyt-, et-, it- varyantlarıyla "söylemek, demek, anlatmak" (TTS I, s. 323-326) anlamlarında kullanılan fiilin Türkçe Sözlük'e yansıyan biçimine aittir. Eskimiş anlamında kullanılan esk. kaydı ve verilen örnek cümle, fiilin Osmanlı Türkçesinden Türkçe Sözlük'e alındığını göstermektedir. Yani sözcük ölçünlü dilde kullanılmamaktadır. Türkçe Sözlük'te eyit- "esk. Demek" (TS, s. 840b) varyantı da yer alır. Et- madde aşağıdaki şekilde düzeltilmeli veya tek et- maddesi yer alacaksa 9. anlam sözlükten çıkarılmalıdır.

etmek I (nsz) 1. Bir işi yapmak: Şemsi, sıra düştükçe emlak komisyonculuğu ediyordu. -H. Taner. 2. "İyi, kötü" zarflarıyla birlikte davranmak: İyi ettiniz de geldiniz. 3. (-i) Bulmak, erişmek: Hemşerileri gelir, kemeçe gibi bir çalgıyla sabahı ederlerdi. -R. H. Karay. 4. (-i, -den) Birini bir şeyden yoksun bırakmak. 5. Eşit değer kazanmak: İki iki daha dört eder. 6. Herhangi bir değerde olmak: Kira dâhil olduğu hâlde aylık masrafımız tam beş lira ediyordu. -Ö. Seyfettin. 7. Kötülükte bulunmak: Ah, iki bardak süt sen bana neler ettin? -S. F. Abasıyanık. 8. (-e) Küçük veya büyük abdestini yapmak: Çocuk altına etti.

etmek II esk. Demek, söylemek: "Emrah eder düştüm dile / Bülbül figan eder güle" - Erzurumlu Emrah

2.7. gezle-:

Türkçe Sözlük'te gezle- fiili "(i) 1. Bir yeri ölçmek. 2. Bir hedefi vurmak için silaha gerekli doğrultuyu vermek, nişan almak. 3. Okun gezini kirişe yerleştirmek: "Sadağından çektiği oku yayına yerleştirip gezledi, atın nal sesi ve kişnemeleri arasında bir ok vınlayışı duyuldu." - Nihal Atsız" (TS, s. 941a) biçiminde üç anlamla yer alır. Gezle- maddesinin 1. anlamı ile 2 ve 3. anlamları iki ayrı kökten gelen eş gösterenli fiillere aittir. "Bir yeri ölçmek" anlamında kullanılan gezle- fiili, Türkçeye Farsçadan giren gez (II) <far. gez "1. Yer ölçmeye yarar düğümlü ip. 2. Yapı işlerinde kullanılan çekül". (TS, s. 939b) sözcüğüne isimden fiil yapan {+IA-} eki getirilmesi ile oluşmuştur. Gezle- maddesinin 2 ve 3. anlamları Eski Türkçede "okun kuyruk bölümü" (DTS, s. 325a; ED, s. 756a) anlamında tanıklanan kez sözcüğüne {+IA-} eki getirilmesi suretiyle meydana getirilen kezle- "okun gez yerini (kirişe) yerleştirmek" (DTS, s. 325b; ED, s. 760a) fiilinin günümüze uzanan biçimidir. Türkçe Sözlük'te gezle- maddesi aşağıdaki şekilde düzeltilmelidir:

gezlemek I (-i) Bir yeri ölçmek.

gezlemek II 1. Bir hedefi vurmak için silaha gerekli doğrultuyu vermek, nişan almak. 2. Okun gezini kirişe yerleştirmek: "Sadağından çektiği oku yayına yerleştirip gezledi, atın nal sesi ve kişnemeleri arasında bir ok vınlayışı duyuldu." - Nihal Atsız".

2.8. göler-:

Göler- fiili Türkçe Sözlük'te "(nsz) hlk. 1. Göl durumuna gelmek. 2. Hayvanın ipi ayağına ve boynuna dolaşarak kalkamayacak biçimde yere yıkılmak." (TS, s. 959b) şeklinde iki anlamla yer alır. Söz konusu iki anlam farklı köklerden gelen eş gösterenli iki ayrı göler- fiiline aittir. 1. anlam Eski Türkçede köl "havuz, göl" (ED, s. 715a) sözcüğüne isimden fiil yapan {+Ar-} eki getirilmesiyle ortaya çıkan köler- "toplanmak, birikmek (su için)" (DTS, s. 334a) fiilinin bugüne ulaşan göler- biçimine aittir. 2. anlam ise Eski Türkçede tanıklanan köl- "(hayvanı sabana) koşmak" (ED, s. 715b; DTS, s. 334a) sözcüğüne, fiilden fiil yapan {-Ar-} eki getirilmesi suretiyle meydana gelen köler- "(At) tökezlemek" (DTS, s. 346a; ED, s. 720a) fiilinin günümüze ulaşan göler- şekline aittir. İki farklı kökten gelen fiillerin eş gösterenliliğinin söz konusu olduğu görülmektedir (Mert, 2019, s. 120-121). Türkçe Sözlük'te göler- maddesi aşağıdaki şekilde düzeltilmelidir:

gölermek I (nsz) hlk. Göl durumuna gelmek.

gölermek II (nsz) hlk. Hayvanın ipi ayağına ve boynuna dolaşarak kalkamayacak biçimde yere yıkılmak.

2.9. irk-:

İrk- fiili, Türkçe Sözlük'te "(nsz) hlk. 1. Birikmek. 2. Tiksinmek. 3. esk. Biriktirmek, toplamak." (TS, s. 1205a) anlamlarıyla yer alır. Bunlardan 1 ve 3. anlamlar Eski Türkçede "bir araya getirmek, toplamak (DTS, s. 225b; ED, s. 221a) anlamlarıyla tanıklanan irk- fiilinin bugüne ulaşmış biçimine aittir. "Birikmek, toplamak" şeklinde 2. anlamda yer alan "tiksinmek" anlamı arasında semantik bir ilişki kurmak güçtür. "Tiksinmek" anlamındaki irk- fiili Eski Türkçede ér- "üzgün olmak, yalnız veya sıkılmış hissetmek" (ED, s. 194a-b) sözcüğüne fiilden fiil yapan ettirgenlik işlevli {-K-}eki getirilmesi suretiyle meydana gelen êrk- "bıkmak, sıkılmak" (ED, s. 226a) fiilinin günümüze uzanan varyantına ait olmalıdır (Mert, 2019, s. 111-112). Türkçe Sözlük'te eş gösterenli olarak yer alan bu fiiller aşağıdaki gibi ayrı maddeler altında ele alınmalıdır:

irkmek I (nsz) hlk. 1. Birikmek. 2. esk. Biriktirmek, toplamak.

irkmek II Tiksinmek.

2.10. irkil-:

Türkçe Sözlük'te irkil- fiili "(nsz) 1. Ürkerek geri çekilir gibi olmak: Elimi omzuna koyuyorum. İrkiliyor, sertçe çeviriyor bakışını. -E. Bener. 2. Şaşırıp duraklamak: İnsanlar iki büklüm olup düştükleri konduların içinde dozer kasnaklarının sesiyle irkildiler. -L. Tekin. 3. biy. Vücudun bir yeri dışarıdan gelen bir uyarıcının etkisiyle kanlanıp şişmek, taharrüş etmek. 4. hlk. Akan bir şey, bir engel karşısında duraklayıp birikmek." (TS, s. 1204b-1205a) anlamlarıyla maddelenmiştir. Fiilin ilk iki anlamı, Eski Türkçede êrk- "bıkmak, sıkılmak" (ED, s. 226a); Harezmi Türkçesinde irik- "sıkılmak, usanmak, bıkmak" (ATA, 2019, s. 652b) biçiminde tanıklanan fiil köküne fiilden fiil yapan edilgenlik (-l-) ekinin getirilmesi suretiyle ortaya çıkan irkil- fiilinin bugüne yansıyan biçimine ait anlamlar olmalıdır. 3 ve 4. anlamlar ise Eski Türkçede "derlenmek; toplanmak, bir araya gelmek" (ED, s. 226b) anlamlarında kullanılan irkil-fiilinin günümüze uzanan varyantına aittir. Eş gösterenli bir yapıya sahip olan bu fiiller Türkçe Sözlük'te aşağıdaki gibi maddelenmelidir:

irkilmek I "(nsz) 1. Ürkerek geri çekilir gibi olmak: Elimi omzuna koyuyorum. İrkiliyor, sertçe çeviriyor bakışını. -E. Bener. 2. Şaşırıp duraklamak: İnsanlar iki büklüm olup düştükleri konduların içinde dozer kasnaklarının sesiyle irkildiler. -L. Tekin.

irkilmek II 1. biy. Vücudun bir yeri dışarıdan gelen bir uyarıcının etkisiyle kanlanıp şişmek, taharrüş etmek. 2. hlk. Akan bir şey, bir engel karşısında duraklayıp birikmek.

2.11. irkinti

Türkçe Sözlük'te "a. hlk. 1. Su birikintisi. 2. Ürperme, irkilti: Acaba, başımızdan geçen belalar, çektiğimiz mihnetler ve nihayet rahat, zengin bir memleketin batışını görmüş olmamız bizde, artık dünya hazlarına karşı bir nevi irkinti mi hasıl etmişti? -Y. K. Karaosmanoğlu. 3. Korku, çekinme, irkilti: Yarın en büyük kuvvetlerin karşısında en ufak bir irkinti bile bana yaklaşmayacaktır. -A. Gündüz." (TS, s. 1205a) anlamlarında kullanılan irkinti için de yukarıda değinilen bilgiler geçerlidir. Sözcüğün "su birikintisi" şeklindeki birinci anlamı Eski Türkçede "bir araya getirmek, toplamak (DTS, s. 225b; ED, s. 221a) anlamlarında yer alan irk- fiilinin bugüne uzanan biçimine fiilden isim yapan {-X)nTX+} eki getirilmesi suretiyle türemiştir. 2 ve 3. anlamlar ise Eski Türkçede "bıkmak, sıkılmak" (ED, s. 226a) anlamlarında tanıklanan êrk-fiilinden türeyen irkinti sözcüğüne ait olmalıdır. Eş gösterenli olan bu fiiller Türkçe Sözlük'te aşağıdaki gibi yer almalıdır:

irkinti I a. hlk. Su birikintisi.

irkinti II a. hlk. 1. Ürperme, irkilti: Acaba, başımızdan geçen belalar, çektiğimiz mihnetler ve nihayet rahat, zengin bir memleketin batışını görmüş olmamız bizde, artık dünya hazlarına karşı bir nevi irkinti mi hasıl etmişti? -Y. K. Karaosmanoğlu. 2. Korku, çekinme, irkilti: Yarın en büyük kuvvetlerin karşısında en ufak bir irkinti bile bana yaklaşamayacaktır. -A. Gündüz.

2.12. işlik:

Türkçe Sözlük'te işlik maddesi "a. 1. Atölye: İşliğin karanlık köşelerinde babasının yüzlerce hayali vardı. -R. Enis. 2. hlk. Gömlek: tulumaya yaklaştı, işliğin yakasını açtı, kollarını sıvadı. -S. Kocagöz." (TS, s. 1227b) şeklinde iki anlamla kayıtlıdır. Bu anlamların birincisi iş sözcüğüne isimden isim yapan {+IXk} eki getirilmesi suretiyle türetilen işlik sözcüğüne aittir. İkinci anlam hlk. kaydıyla ifade edildiği gibi ağızlardan alınmıştır. "Gömlek" anlamı "iş yapılırken giyilen giysi" gibi düşünüldüğü için işlik maddesi içinde ele alınmış olmalıdır. Ancak ağızlarda işlik sözcüğünün "1. Mintan, gömlek 2. Hanımların giydiği kısa ceket 3. Yelek 4. Astarlık bez" (DS IV, s. 2565b-2566a) şeklinde başka anlamları da yer alır. Ağızlarda benzer anlamlara sahip içlik "1. İç gömleği 2. Firenk gömleği, mintan 3. İç giyilen hırka, zıbın 4. Pamuklu mintan 5. Yelek 6. Yatak doldurmaya yarayan yün, pamuk, kıtık vb. şeyler" (DS IV, s. 2507b-2508a), içilik "semer altına konan keçe örtü" (DS IV, s. 2506b), içlük "bir çeşit hanım ceket" (DS IV, s. 2508a) gibi sözcükler de kullanılmaktadır. Eski Türkçede içlik sözcüğü "eyerin altına konan astar, eyer örtüsü" (DTS, s. 215b; ED, s. 26b) anlamlarında kullanılmıştır. Ağızlarda kullanılan biçimlerle Eski Türkçede tanıklanan içlik sözcüğünün anlamları arasında semantik ilişki bulunmaktadır. Türkçe Sözlük'te yer alan ve ağızlarda da tanıklanan işlik "gömlek" sözcüğünün anlamları ile yukarıda değinilen içlik ve varyantlarının anlam bakımından neredeyse aynı olması söz konusu işlik maddesinin iş+lik yapısından ziyade /-ç-/>/-ş-/ değişmesi sonucunda içlik sözcüğünün bir varyantı olarak ortaya çıkmış olması daha muhtemeldir. Türkçe Sözlük'te işlik maddesine ilaveten içlik "hlc. içe giyilen çamaşır, iç gömleği" (TS, s. 1148a) maddesi de kayıtlıdır. Netice olarak Türkçe Sözlük'te yer alan işlik maddesinin birinci ve ikinci anlamlarının eş gösterenli bir yapıya sahip iki farklı işlik sözcüğüne ait olduğunu değerlendirmekteyiz. Türkçe Sözlük'te işlik maddesi aşağıdaki şekilde düzeltilmelidir:

işlik I a. Atölye: İşliğin karanlık köşelerinde babasının yüzlerce hayali vardı. -R. Enis.

işlik II hlk. Gömlek: tulumaya yaklaştı, işliğin yakasını açtı, kollarını sıvadı. -S. Kocagöz.

2.13. kökle-:

Kökle- fiili Türkçe Sözlük'te "(i) 1. Ağaç veya bitkiyi kökü ile birlikte topraktan çıkarmak, kökertmek. 2. Toprakta kalan bitki köklerini ayıklamak. 3. Bağ çubuklarını veya fidanları köklendirip dikmek. 4. Minder, şilte vb.nin iki yüzünü yer yer dikişlerle tutturmak. 5. İnce saç örgülerinden birkaçını yeniden bir arada örmek. 6. mec. Motorlu araçlarda gaz pedalına sonuna kadar basmak" (TS, s. 1496b) anlamlarıyla kayıtlıdır. Bu maddede de eş gösterenli sözcükler tek madde altına toplanmıştır. Eski Türkçede üç ayrı kök sözcüğü yer alır. Birincisi bugüne gök biçiminde ulaşan "renk, gökyüzü vb." anlamlı sözcüktür. İkincisi "kök, köken" (ED, s. 708a-b) anlamında kullanılan bugüne de benzer anlam ve biçimde uzanan kök sözcüğüdür. Üçüncüsü ise "sırım, dikiş yeri" (ED, s. 708b) anlamlarında tanıklanan kök sözcüğüdür. Sözcük bu anlamıyla Türkiye Türkçesi ve ağızlarına ulaşmamıştır. Türkçe Sözlük'te yer alan kökle-maddesinin 1, 2, 3 ve 6. anlamları Eski Türkçede "1. Kök 2. Temel, dayanak 3. mec. Köken, soy" (DTS, s. 332b; ED, s. 708a-b) anlamlarında yer alan kök sözcüğüne isimden fiil yapan {+IA-} eki getirilmesi suretiyle türetilen kökle- fiiline aitken 4 ve 5. anlamlar Eski Türkçede "sırım; dikiş yeri" (ED, s. 708b) anlamlarında yer alan kök sözcüğünden türeyen kökle- "sırımlarla

tutturmak" (ED, s. 711a) fiilinin bugüne ulaşan biçimine aittir. Eş gösterenli bu fiiller Türkçe Sözlük'te aşağıdaki gibi yer almalıdır:

köklemek I (-i) 1. Ağaç veya bitkiyi kökü ile birlikte topraktan çıkarmak, kökertmek. 2. Toprakta kalan bitki köklerini ayıklamak. 3. Bağ çubuklarını veya fidanları köklendirip dikmek. 4. mec. Motorlu araçlarda gaz pedalına sonuna kadar basmak

köklemek II (-i) 1. Minder, şilte vb.nin iki yüzünü yer yer dikişlerle tutturmak. 2. İnce saç örgülerinden birkaçını yeniden bir arada örmek.

2.14. kulluk:

Kulluk sözcüğü Türkçe Sözlük'te "a. 1. Kul olma durumu, kölelik, ubudiyet. Kulluk bakımından da o kimseden daha âciz ve itaatlisi olamaz. -N. F. Kısakürek. 2. Kulun yaptığı iş. 3. tar. Karakol." (TS, s. 1522a) anlamlarıyla kayıtlıdır. Maddenin ilk iki anlamı ile sözcüğün türetildiği kul "1. Kul, köle 2. mec. Tanrı kulu, insan" (DTS, s. 493b; ED, s. 615a-b) kökü arasında semantik bağ açıktır. Ancak üçüncü anlamın kul sözcüğü ile semantik ilişkisi yoktur. tar. kısaltmasıyla tarih bilimine ait bir terim olduğu ifade edilen sözcüğün Tarama Sözlüğü'nde ve Kamus-Türkî'de kaydı bulunmamaktadır. Türkçe Sözlük'te kulluk sözcüğünün 3. anlamı olarak verilen anlam Kamus-Türkî'de kolluk biçiminde ve "1. Muhâfaza-i emniyyet ve asayişe memur asker bölüğünün mahall-i ikâmeti, merkezi, karakol, karagol: Her mahallede bir kolluk vardır. 2. Nöbetçi meskeni, nokta: Her köşede bir kolluk varidi" (KT, s. 669b) anlamlarında kayıtlı olan sözcükle ilgili olmalıdır. Tietze (IV, s. 349) kolluk'un karakolluk sözcüğünden kısaltma yoluyla ortaya çıktığını ifade etmiştir. Misalli Büyük Türkçe Sözlük'te kolluk sözcüğü "i. kısaltma yoluyla. Güvenliği sağlamakla görevli polis veya jandarma, zâbıta." (MBTS, s. 689b) biçiminde yer alır. Burada da "kısaltma yoluyla." ifadesi ile bu bilgi tekrar edilmiştir. Netice itibarıyla Türkçe Sözlük'te yer alan maddenin 1 ve 2. anlamları kulluk sözcüğüne ait iken 3. anlam karakolluk sözcüğünden kısalan kolluk sözcüğüne aittir. Türkçe Sözlük'te bu madde aşağıdaki şekilde düzeltilmelidir:

kulluk a. 1. Kul olma durumu, kölelik, ubudiyet. Kulluk bakımından da o kimseden daha âciz ve itaatlisi olamaz. -N. F. Kısakürek. 2. Kulun yaptığı iş.

kolluk II a. tar. Karakol.

2.15. kundakla-:

Kundakla- fiili Türkçe Sözlük'te "(-i) 1. Bebeği kundağa sarmak: Dikmen Yıldızı yapma bebeğini büyük bir dikkat ve özenle tekrar kundakladı. -A. Gündüz. 2. Bir yeri kundakla yakmak. 3. Saçları yemeninin içine toplayarak bağlamak. 4. Tüfek namlusunu kundağa bağlamak. 5. mec. Ara bozmak, aldatmak: Onu yalnız politika kurtları kundaklamıştır. -S. Birsal." (TS, s. 1526b) anlamlarıyla kayıtlıdır. Kundakla- fiilinin anlamları Türkçe Sözlük'teki iki ayrı sözlük birime dayanmaktadır. Sözlük'te kundak (I) maddesi "a. 1. Yeni doğmuş çocuğu ilk aylarda sıkıca sarıp sarmalamaya yarayan geniş bez: Kendisine uzattıkları ince ve beyaz bir kundağa sarılmış kızına baktı. -Ö. Seyfettin. 2. Bu bezle sarılmış bebek: Dikmen Yıldızı kundağı kucaklayarak ağır, sarsıntılı adımlarla savcının arkasından yürüdü. -A. Gündüz. 3. Saçları yemeninin içine alıp bağlama: Baş kundağı. 4. Korunmak için sıkı sıkıya sarılmış şey: Dutların tomurcukları büyümüş, yaprakları burunlarını kundaklarından çıkarmışlardı." (TS, s. 1526a); kundak (II) maddesi "<Rum a. 1. Yangın çıkarmak için bir yere konulan tutuşmuş yağlı bez parçası vb: Ben şamdanımla evveli kapının önüne yığılan şeyleri, sonra cibinliği, perdeleri, bütün duvarları çeviren kundakları tutuşturacağım.® -H. Z. Uşaklıgil. 2. Tüfek gibi bazı ateşli silahlarda bunları çeşitli yönere çevirmeye yarayan, namlunun altında bulunan ağaç veya metal bölüm: Amcası Mustafa geldi eve, ona bir kundağı sedefli tüfek getirdi. -Y. Kemal. 3. Arabalarda dingil yatağı. 4. mec. Ara bozma, fitne, fesat." (TS, s. 1526a-b) anlamlarıyla

kayıtlıdır. Türkçe Sözlük'teki verilere göre kundak (I) Türkçe kökenli, kundak (II) Rumca kökenlidir. Bundan dolayı kundakla- maddesinde kayıtlı olan anlamlardan 1 ve 3. anlamlar kundak (I) sözcüğünden isimden fiil yapan (+IA-) ekiyle türetilen kundakla- fiiline; 2, 4 ve 5. anlamlar kundak (II) sözcüğünden isimden fiil yapan (+IA-) ekiyle türetilen kundakla- fiiline ait olmalıdır. Türkçe Sözlük'te tek madde altına toplanan eş gösterenli kundakla- fiilleri aşağıdaki şekilde düzeltilmelidir:

kundaklamak (I) (-i) 1. Bebeği kundağa sarmak: Dikmen Yıldızı yapma bebeğini büyük bir dikkat ve özenle tekrar kundakladı. -A. Gündüz. 2. Saçları yemeninin içine toplayarak bağlamak.

kundaklamak (II) (-i) 1. Bir yeri kundakla yakmak. 2. Tüfek namlusunu kundağa bağlamak. 3. mec. Ara bozmak, aldatmak: Onu yalnız politika kurtları kundaklamıştır. -S. Birsel.

2.16. sirkelen-:

Türkçe Sözlük'te sirkelen- fiili "(nsz) 1. Birçok sirke türemek. 2. İçine sirke konmak: Sakalının rengi kınaya, kokusu sirkelenmiş tarçına benzer. -F. R. Atay" (TS, s. 2121b) anlamlarıyla kayıtlıdır. Eski Türkçede sirke I "bit yumurtası" (ED, s. 850b) ve sirke II "sirke" (ED, s. 850b) şeklinde eş gösterenli iki sirke sözcüğü tanıklanır. Bu sözcüklerin günümüze uzanan biçimleri Türkçe Sözlük'te sirke (I) "a. Bit, tahtakurusu vb. asalak böceklerin yumurtası: Hepsi bit, sirke içinde, sıvandım, hepsini temizledim. -H. E. Adıvar." (TS, s. 2121a) ve sirke (II) < Far. sirke "a. 1. Salatalara, yemeklere ekşilik vermek için kullanılan ekşimüş üzüm, elma, limon vb. suyu. 2. Birtakım kimyasal yöntemlerle hazırlanmış birleşiklerin ortak adı" (TS, s. 2121a-b) şeklinde ayrı maddeler olarak ele alınmıştır. Ancak sirke sözcüğünün ileri biçimi olan sirkelen- fiilinde bu ayrıma dikkat edilmemiştir. Türkçe Sözlük'te kayıtlı olan sirkelen- fiilinin 1. anlamı sirke (I) maddesinden türeyen sirkelen- fiiline; 2. anlamı sirke (II) fiilinden türeyen sirkelen- fiiline aittir. Eş gösterenli bir yapıya sahip olan sirkelen- fiilleri Türkçe Sözlük'te aşağıdaki gibi yer almalıdır:

sirkelenmek I (nsz) Birçok sirke türemek.

sirkelenmek II (nsz) İçine sirke konmak: Sakalının rengi kınaya, kokusu sirkelenmiş tarçına benzer. -F. R. Atay.

2.17. tekin:

Tekin sözcüğü Türkçe Sözlük'te "sf. 1. Boş, içinde kimse bulunmayan. 2. Güvenilir (kişi, yer): Aynı zamanda burası korkulacak ve hiç değilse çekinilecek, tekin olmayan bir yer olmuştu. -A. H. Çelebi. 3. İçinde doğaüstü varlıklar bulunmadığına inanılan (yer): Ninem, akşam saatlerinde hamamlar tekin değildir, insanı çarpar, demişti. -Y. K. Karaosmanoğlu. 4. a. tar. Eski Türklerde bir babanın taşınmaz mallarının mirasçısı olan en küçük oğlu" (TS, s. 2304b) anlamlarıyla kayıtlıdır. Bu madde de eş gösterenli sözcüklerin birbirine karıştırılmıştır. Maddenin ilk üç anlamı tek "yalnız, tek" (DTS, s. 583a; ED, s. 475a-b) sözcüğüne isimden isim yapan {+Xn} eki getirilmesi suretiyle türetilen tekin sözcüğüne aittir (Gülensoy, 2007, s. 876a; Nişanyan, 2018, s. 843b). 4. anlam Eski Türkçede "prens, kağan'ın oğlu veya erkek torunu" (ED, s. 483a-b) anlamlarında tanıklanan tegin sözcüğünün Cumhuriyet döneminde tekrar kullanıma sokulan biçimine ait olmalıdır. Bu madde Türkçe Sözlük'te aşağıdaki gibi düzeltilmelidir:

tekin I sf. 1. Boş, içinde kimse bulunmayan. 2. Güvenilir (kişi, yer): Aynı zamanda burası korkulacak ve hiç değilse çekinilecek, tekin olmayan bir yer olmuştu. -A. H. Çelebi. 3. İçinde doğaüstü varlıklar bulunmadığına inanılan (yer): Ninem, akşam saatlerinde hamamlar tekin değildir, insanı çarpar, demişti. -Y. K. Karaosmanoğlu.

tekin II a. tar. Eski Türklerde bir babanın taşınmaz mallarının mirasçısı olan en küçük oğlu.

2.18. yayık:

Türkçe Sözlük'te yayık maddesi "a. 1. Tereyağı çıkarmak için sütün, yoğurdun içinde çalkalandığı kap veya makine: Nina'nın bildiği alet değirmen ve yayıktır; buğday öğüten ve tereyağı çıkaran yararlı iki basit makine. -R. H. Karay. 2. sf. Yayılmış, yayvan" (TS, s. 2555b) anlamlarıyla kayıtlıdır. Yayık maddesinin 1. anlamı Eski Türkçede "sallamak, silmek" (ED, s. 980b) anlamlarında tanıklanan yay- sözcüğüne fiilden isim yapan {-X}k eki getirilmesi suretiyle oluşan yayık "sallama vb. mec. kararsız, döne" (ED, s. 981a) sözcüğünün bugünkü görünümüne aittir. 2. anlam ise Eski Türkçe yad- "1. Yaymak 2. Sermek 3. Saçmak (ışık için) 4. Yayılmak" (DTS, s. 237a; ED, s. 883b-884a) fiilinden gelişen yayık sözcüğüne aittir (Mert, 2019, s. 159-160). Eski Türkçeden sonra sızıcı /d/ sesinin /y/ sesine değişmesi yay- fiillerinin eş gösterenli olmasına neden olmuştur. Bu fiillerden türeyen sözcüklerin de birbirine karıştırıldığı anlaşılmaktadır. Türkçe Sözlük'te bu anlamlar iki ayrı yayık maddesi altında ele alınmalıdır:

yayık I a. Tereyağı çıkarmak için sütün, yoğurdun içinde çalkalandığı kap veya makine: Nina'nın bildiği alet değirmen ve yayıktır; buğday öğüten ve tereyağı çıkaran yararlı iki basit makine. -R. H. Karay.

yayık II sf. Yayılmış, yayvan.

3. SONUÇ

Çalışmamızda 2011 yılında yayımlanan Türkçe Sözlük'ün 11. baskısı taranarak eş gösterenli oldukları için birbirine karıştırılan yirmisi isim, on dördü fiil toplam otuz altı sözlük birimi tespit edilmiştir. Bu sözlük birimleri Sözlük'te on sekiz madde altında ele alınmıştır. Söz konusu sözlük birimlerinin altı tanesinin kökü yabancı dillerden alınan sözcüklere dayanır. Bunlar Arapça kökenli an (I) sözcüğünden türetilen anlık ve ansız maddeleri; Farsça kökenli bag (II), gez (II), sirke (II) sözcüklerinden türetilen bağcı (I), gezle- (I) ve sirkelen- (II); Rumca kökenli kundak (II) sözcüğünden türetilen kundakla- (II) maddeleridir. Bu maddeler Türkçe kökenli sözcüklerle eş gösterenlilik arz ettikleri için bu sözlük birimlerinin anlamları tek madde altında değerlendirilmiştir. Diğer yirmi dört sözlük birimi Türkçe kökenli sözcüklere dayanır.

Türkçe Sözlük'te on sekiz madde altında ele alınan bu sözlük birimlerinin ayrı ayrı maddelenmesi hem etimolojik açıdan daha doğru bir sözlüğün meydana getirilmesi hem de Türkçe Sözlük'ün sahip olduğu sözlük birimi sayısının meydana çıkarılması açısından önemlidir.

Summary

The first edition of the Turkish Dictionary, published in 1945, contains 32104 glossary items. In the latest edition published in 2011 (11th edition), this number increased to 92292. Scanning new literary works would increase this number. Studies deal with the Turkish Dictionary structurally allows for a more accurate evaluation of the items in the Dictionary. In the Turkish Dictionary, some words with different roots and different meanings are categorized under a single glossary item. Information on the origins of the glossary items in the Turkish Dictionary is limited. Except for examples quoted from foreign languages, there is no description of origin. In particular, the origin information of the Turkish-origin glossary items, which constitute the weight of the Dictionary, has not been mentioned. The absence of etymological data in the dictionary led to the confusion of some homonymy / homonymic / homonym words, that is, to evaluate them as a single glossary item. While the homonym are the same in terms of sound and spelling, they differ in terms of origin and meaning. The word çay, called drink or herb, is a word from Chinese, wanderword, that is, in many languages. It is homonymic with the word çay of Turkish origin which means creek. Homonymy is the same in terms of sound values in the language, which usually occurs between one or two syllables; But words that differ in their

meanings and functions are defined..

In our study, twenty nouns, ten of which were verbs, a total of thirty-six glossary items were identified because they were homonymy. Six of these glossary items are based on words taken from foreign languages. These glossary items, anlık and ansız items derived from the Arabic word an (I); bağcı (I), gezle- (I) and sirkelen- (II), derived from the words of Persian origin bag (II), gez (II), sirke (II); It consists of kundakla- (II) items derived from the Greek word kundak (II). The meanings of these glossary items have been evaluated under a single item since they are synonymous with Turkish words. The other twenty-four glossary items are based on Turkish origin words. In this study, 36 similar words with different meanings and different roots were identified. These words have been evaluated under 18 items in Turkish Dictionary. It is important to list these glossary items separately in the Turkish Dictionary in terms of creating a more etymologically correct dictionary and revealing the number of glossary items owned by the Turkish Dictionary.

KAYNAKÇA

- Aksan, D. (1999). *Anlambilim, anlambilim konuları ve Türkçenin anlambilimi*. Ankara: Engin Yay.
- Ata, A. (2019) *Rabgûzî kisasü'l-enbiyâ (peygamber kıssaları) giriş-metin-dizin*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yay.
- Atmaca, E. (2013). Eski Oğuz Türkçesinden günümüz Türkiye Türkçesine eşgösterenlilik. *Dil Araştırmaları*, 12, 117-138. Erişim adresi: <http://www.dilarastirmalari.com/>
- Clauson, S. G. (1972). *An etymological dictionary of pre-thirteenth-century Turkish*. Oxford: Oxford University Press. ED
- Doğru, F. (2011). Türkçe sözlüklerde eşadlı sözlükbirimlerden türemiş sözlükbirimlerin tanımlanması sorunu. *Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 4, 133-173.
- Erdal, M. (1991). *Old Turkic word formation: a functional approach to the lexicon* (C. I-II). Wiesbaden: Otto Harrassowitz.
- Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi.
- Gülensoy, T. (2007). *Türkiye Türkçesindeki Türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü* (C. I-II). Ankara: Türk Dil Kurumu Yay.
- Karaağaç, G. (2013). *Dil bilim terimleri sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yay.
- Mert, A. (2019). *Eski Türkçeden Türkiye Türkçesi ve ağızlarına uzanan söz varlığı*. (Doktora Tezi). Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Misalli Büyük Türkçe Sözlük*. (2016). İstanbul: Kubbealtı Neşriyat. MBTS
- Nasilov, D. M., Kormuşin, I. V., Borovkov, T. A., Dmitriyev, L.V. & Zırın, A. A. (2016). *Drevnetyurkskiy slovar'*. Astana: Gılim Baspası DTS
- Nişanyan, S. (2018). *Nişanyan sözlük çağdaş Türkçenin etimolojik sözlüğü*. İstanbul: Liber Plus Yay.
- Şemşeddin Sami (2019). *Kamus-ı Türkî* (P. Yavuzaslan, Haz.). Ankara: Türk Dil Kurumu Yay. KT
- Tietze, A. (2016). *Tarihî ve etimolojik Türkiye Türkçesi lugati* (C. I-IV). (S. Tezcan, Ed.). Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi.
- Toklu, M. O. (2007). *Dilbilime giriş*. Ankara: Akçağ Yay.
- Türkçe Sözlük* (2011). Ankara: Türk Dil Kurumu Yay. TS
- Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü* (C. I- VI) (Birleştirilmiş Tıpkıbasım) (2009). Ankara: Türk Dil Kurumu Yay. DS
- XIII. Yüzyıldan Beri Türkiye Türkçesiyle Yazılmış Kitaplardan Toplanan Tanıklarıyla Tarama Sözlüğü (C. I-VIII) (1995). Ankara: Türk Dil Kurumu Yay. TTS